

का° [५.३.२०-२५.] शम्यामादाय चात्वालं मिमीते पूर्वणोत्करं संचरं परि-
 ह्राप्य शम्यामुदीचीं निदधाति पुरस्ताच्च दक्षिणतः प्राचीमुत्तरतश्च स्फ्येनात्तर्लि-
 खति तप्तायनीति प्रतिमन्त्रमिति । उत्तरवेदिनिचयार्थं यत्र भूप्रदेशे मृदं खनति स
 प्रदेशश्चात्वाल उच्यते । तत्रोत्करात्पूर्वस्यां संचरपरिहृरिणोदग्यां शम्यां निधाय
 तत्प्रमाणां तत्पूर्वपार्श्वे स्फ्येन रेखां कुर्यात् तथा तत्पूर्वपार्श्वे तथैव शम्यां निधाय
 रेखां कुर्यात् अभ्यन्तरे एवं दक्षिणोत्तरयोरपि प्रागग्यां शम्यां निधाय रेखाद्वयं
 कुर्यादिति सूत्रार्थः ॥ अस्यां कंडिकायां चतुर्दश यज्ञूषि । तत्राद्यानि चत्वारि पृथि-
 वीदेवत्यानि ॥ अत्र प्रथमं परिलिखति । हे पृथिवि त्वं मे ममानुग्रहार्थं तप्ताय-
 नी असि । तप्तं पुरुषमयति प्राप्नोतीति तप्तायनी । यो हि दरिद्रः क्षेत्ररहितो
 ऽहमिति संतप्यते तं तापोपशाल्यर्थं प्राप्नोषीत्यर्थः । यद्वा तप्तः सन्नरो यस्यामय-
 ति सा तप्तायनी ममासि ॥ द्वितीयं लिखति । वित्तार्थं नरो यस्यामेतीति वित्ता-
 यनी । यद्वा वित्तार्थं निर्धनं पुरुषमयतीति वित्तायनी । पृथिव्यां हि प्राप्तायां स-
 स्यनिष्पत्तिद्वारा महद्वनं लभते ॥ तृतीयं परिलिखति । हे पृथिवि नायितात्
 याचितात् मा मां त्वं अवतात् रक्ष । तुह्योस्तातङ्किति [पा° ७.१.३५.] हेस्तातङ्का-
 देशः । यथा कमपि न याचे तथा मां कुर्वित्यर्थः । नायतिधातुर्वाञ्छार्थः ॥ चतुर्थं
 परिलिखति । व्यथ भयचलनयोः । व्यथितात् भयाच्चलनात्स्थानभ्रंशाच्च मा माम-
 वतात् रक्ष ॥ ॥ का° [५.३.२६.] विदेदग्निरिति चात्वाले प्रहुरति स्फ्येनेति । प्र-
 हुरति मृत्तिकां खनेदित्यर्थः ॥ अग्रेयं यजुः । हे चात्वालगतमृत्तिके नभो नामा-
 ग्निर्नभःसंज्ञस्त्वदधिष्ठाताग्निर्विदेत्वां ज्ञानीयात् । मया खन्यमानां त्वां त्वदधिष्ठातानु-
 ज्ञानावित्यर्थः । अग्निनामोच्चारणपुरःसरं प्रहरेत् । तथा च श्रुतिः [३.५.१.३१.] ।
 स वाऽअग्नीनामिव नामानि गृह्णन्हुरतीति ॥ ॥ का° [५.३.२७.] अग्नेऽअङ्गिर इति
 पुरीषं प्रहुरतीति (९.) । पुरीषं खाता मृत् ॥ हे अग्ने हे अङ्गिरः । अङ्गिर्गतिरस्या-
 स्तीति अङ्गिराः । मत्वर्थे रस्प्रत्ययः । तत्सम्बोधनम् । हे अग्ने त्वमायुना नाम्नाभिहितः
 सन् एहि गह । एति गहतीत्यायुरग्नेर्नाम । अधिष्ठातार्यागतऽएवाधिष्ठेयमागहती-
 त्यग्नेरागमनादिकं प्रार्थ्यते ॥ ॥ का° [५.३.२८.] योऽस्यामिति निवपति पूर्वार्थे श-
 ङ्कुसहितमिति । उत्तरवेदिस्थाने मृदं निक्षिपेदित्यर्थः ॥ हे अग्ने यस्त्वमस्यां दृश्य-